

وظیفه زن در تعامل جنسی

حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمدرضا جباران

اشاره

این نوشتار، به بررسی وظایف زنان در تعامل جنسی همسران اختصاص دارد. هدف از طرح این بحث، جلب توجه بانوان به اهمیت رابطه جنسی در محیط خانواده و ضرورت مهارت‌آموزی در این زمینه است؛ هرچند توجه و تأمین نیاز جنسی همسر، از وظایف مشترک زن و مرد است.

مقدمه

در مقدمه به چند مطلب اشاره می‌کنیم:

۱. یکی از معضلات زناشویی در خانواده‌های مسلمان، بی‌اعتنایی زوجین، به‌خصوص زنان، به روابط جنسی است. برخی زنان چنان به این رابطه بی‌اعتنا می‌شوند که هر کاری را بر آن مقدم می‌کنند، به هر بهانه‌ای از آن می‌گریزند و در نهایت، هنگامی که چاره‌ای نبینند، همانند یک وظیفه اجباری به آن تن می‌دهند. به همین دلیل، تلاش می‌کنند آن را در کمترین وقت ممکن، بدون مراعات آداب و مقدمات، همراه با اظهار نارضایی و مِتّ بر مرد انجام دهند و پس از آن، هیچ حس رضایتی از خود بروز ندهند. مجموعه این اوضاع، باعث

می شود که مرد نیز خود را همانند باری ناخوشایند، تحمیل شده بر همسر خود ببیند و از تقاضای خویش شرمنده بوده، تلاش کند آن را به کمترین مقدار برساند و خود نیز چنانکه بایسته است، از این ارتباط لذت نبرد.

۲. رابطه جنسی، یکی از روابط مهم بین زن و شوهر است؛ چنان مهم که اگر به طور صحیح و موفق صورت پذیرد و موجب لذت طرفین شود، بیش از هر عامل دیگری، در وابسته کردن زن و مرد به یکدیگر و کم کردن تنش و درگیری در محیط خانواده مؤثر است. زن و شوهری که از همدیگر لذت نبرند، آمادگی دارند هر مسئله کوچکی را در خانواده، به یک بحران تبدیل کنند و برعکس در صورتی که تجربه آمیزشی رضایت بخشی از هم داشته باشند، بسیاری از کمبودها و نارسایی های یکدیگر را تحمل می کنند. رضایت از رابطه جنسی، به زن و مرد کمک می کند که بسیاری از کمبودهای همدیگر را ندیده بگیرند و بر هم ببخشند. بسیاری از طلاق هایی که امروزه در محاکم خانواده ثبت می شود، ناشی از عدم رضایت زن و شوهر از رابطه جنسی است؛ همچنین، یکی از علل عمده طلاق عاطفی در خانواده ها، برقرار نشدن رابطه جنسی صحیح، موفق و لذت بخش است.

۳. شکی نیست که از دیدگاه اسلام، ازدواج با اهداف بلند انسانی و مقاصد متعالی معنوی صورت می گیرد؛ اهدافی چون دستیابی انسان به آرامش، تربیت نسل و در نهایت، نیل به کمال. در این میان، شهوت جنسی انسان که خداوند حکیم به منظور بقای نسل در وجود او نهاده، واقعیتی است انکارناپذیر. این میل غریزی را نه می توان به حال خود رها کرد که به هر صورتی اشباع شود و نه می توان آن را سرکوب نمود و بی پاسخ گذاشت. بهترین گزینه در مواجهه با میل جنسی، این است که پاسخی شایسته، درخور و مطابق با شئون انسانی به آن داده شود. آرامش و سعادت بشر، تا حدود بسیاری بستگی به شیوه پاسخگویی

به این نیاز دارد. بی‌اعتنایی و عدم اجابت این خواسته نفسانی، اگر هم ممکن باشد، منشأ بیماری‌های روحی و عقده‌های روانی شده، جسم را رنجور و درمانده می‌کند. در مقابل، رهایی آن نیز انسان را تا پایین‌ترین درکات حیوانی پایین می‌کشد و جامعه را به هرزگی و فساد گرفتار می‌کند. بدون شک، اگر این گزینه سرکش پاسخ خود را به طور مناسب و در محیط خانواده دریافت کند، در خارج از مرزهای خانواده به دنبال ایجاد رابطه نمی‌گردد و در صورتی که همه آحاد جامعه به این حد از انضباط جنسی برسند، علاوه بر خانواده‌هایی استوار، اجتماعی پاک و پیراسته از زشتی‌ها خواهیم داشت.

بر اساس آنچه گذشت، به نظر می‌رسد که یادگیری مهارت ارتباط جنسی صحیح و موفق می‌تواند زن و مرد را به هم وابسته و علاقه‌مند کند؛ تنش و درگیری را در محیط خانواده به حداقل برساند؛ از نظر فکری، روانی و عملی برای زن و مرد عفت را به ارمغان آورد و در نهایت، جامعه را به حد معقولی از پاکدامنی جنسی برساند.

به همین دلیل، دین مقدس اسلام با بیان وظایف حقوقی و اخلاقی چندی تلاش کرده است خانواده‌هایی بسازد که توانایی پاسخگویی به این نیاز را داشته باشند. برای رسیدن به چنین هدفی، دو مرحله طراحی شده؛ مرحله اول، ایجاد وابستگی یا مرحله مقدماتی است و مرحله دوم، تأمین نیاز جنسی است. زن در مرحله اول، باید بکوشد همسر را به خود وابسته کند. به همین دلیل، باید هر آنچه را جنس مخالف می‌پسندد، دوست و میل دارد و به آن دل می‌بندد، در خود فراهم آورد. در مرحله دوم، وظیفه دارد نیاز جنسی طرف مقابل را به بهترین شیوه و بالاترین حد پاسخ دهد.

مرحله اول: فراهم نمودن مقدمات رابطه جنسی

این مرحله، در حقیقت مرحله مقدماتی رابطه جنسی است. یک رابطه موفق جنسی، به برنامه‌ریزی نیازمند است. بنابراین، زن موظف است که از ساعت‌ها پیش، مقدمات آن را فراهم کند. به طور کلی، مقدمات رابطه جنسی شامل موارد زیر است:

۱. نشاط

مهم‌ترین مقدمه رابطه جنسی، نشاط جسمانی است. زن یا مرد خسته، هرگز موفق به ارتباطی لذت‌بخش نمی‌شود. بنابراین، زن باید برای یک رابطه صحیح، نشاط خود را حفظ کند؛ به این معنا که اگر در نظر دارد طبق برنامه با شوهر خود رابطه جنسی داشته باشد، از کارهای سنگین و خسته‌کننده پرهیزد؛ نه اینکه تنبلی و تن‌پروری کند؛ بلکه با مدیریت و برنامه‌ریزی صحیح، این قبیل کارها را زودتر انجام دهد یا به روز دیگری موکول کند. نشاط جسمانی، باعث می‌شود که زن سایر مقدمات را نیز فراهم کند.

۲. بهداشت و نظافت

یکی از عوامل مهم جلب توجه، تمیزی است. دندان‌های تمیز، ناخن‌های مرتب، موی شانه‌کرده و لباس و بدن تمیز را می‌توان از مهم‌ترین مقدمات رابطه جنسی موفق به شمار آورد. در شرع مقدس، دستوره‌های فراوانی وارد شده که زن و مرد را به طور یکسان به نظافت، مثل: زدودن موهای زاید بدن،^۱ گرفتن موهای بینی،^۲ مرتب کردن و نظافت موی سر و ریش،^۱ گرفتن ناخن،^۲ استنشاق (شستن

۱. حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۱۱۴ و ۱۳۵؛ محمد بن اشعث، جعفریات، ص ۲۹؛

حسین نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۴۰۵.

۲. کلینی، الکافی، ج ۶، ص ۴۸۸.

بینی)،^۳ مضمضه (شستن دهان)^۴ و مسواک کردن^۵ سفارش می‌کند. درباره مو از رسول خدا ﷺ روایت شده است: «مَنْ اتَّخَذَ شَعْرًا فَلْيُحْسِنْ وَلَا يَتَهُ أَوْ لِيُجَزَّهُ،^۶ هرکس مو می‌گذارد، خوب به آن رسیدگی کند یا آن را بچیند.» طبق روایتی که مرحوم کلینی^۷ و شیخ صدوق^۸ آورده‌اند، رسول خدا ﷺ به مردان سفارش می‌کرد ناخن‌های خود را کوتاه کنند؛ ولی به زنان می‌فرمود: ناخن‌های خود را رها کنند تا بلند شود؛ زیرا این کار، برای زنان زیباتر است.

۳. لباس

مقدمه دیگری که رابطه جنسی صحیح را به دنبال دارد، لباس زیباست. به همین دلیل، در روایات بر آن تأکید فراوان شده است. رسول خدا ﷺ در مقام بیان وظایف زن در روابط زناشویی می‌فرماید: «عَلَيْهَا أَنْ تَطَيَّبَ بِأَطْيَبِ طَيْبِهَا وَتَلْبَسَ أَحْسَنَ ثِيَابِهَا وَتَزِينَ بِأَحْسَنِ زِينَتِهَا؛^۹ بر زن لازم است که خوشبوترین عطرش را بزند، بهترین لباسش را بپوشد و بهترین زیورش را به خود بندد.» رنگ و مدل لباس، از عواملی است که توجه جنس مخالف را جلب می‌کند.

۱. همان، ص ۴۸۵.
۲. عبدالله بن جعفر حمیری، قرب الأسناد، ص ۲۴؛ شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۳۱.
۳. محمد بن اشعث، جعفریات، ص ۱۶؛ ابن شعبه حرّانی، تحف العقول، ص ۱۰۱.
۴. همان.
۵. کلینی، الکافی، ج ۳، ص ۲۲.
۶. همان، ج ۶، ص ۴۸۵.
۷. همان، ص ۴۹۲.
۸. شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۱۲۸.
۹. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۵۰۸.

۴. زیور

مقدمه دیگر برای جلب نظر جنس مخالف، زیورآلات است. لوازم زینتی، برای زن چنان مهم است که حتی در حال نماز به داشتن آن توصیه شده است. رسول خدا ﷺ به امیر مؤمنان علیه السلام می فرماید: «مُرِّ نِسَاءَكَ لَا يَصَلِّيْنَ مُعْطَلَاتٍ فَإِنْ لَمْ يَجِدْنَ فَلْيُعْقِدْنَ فِي أَغْنَاقِهِنَّ وَلَوْ بِالسَّبْرِ وَمُرْهَنَ فَلْيَغَيِّرْنَ أَكْفَهُنَّ بِالْحِنَاءِ وَلَا يَدَعْنَهَا مِثْلَ أَكْفِ الرَّجَالِ؛^۱ به زنان فرمان ده بدون زیور نماز نخوانند و اگر چیزی نداشتند، دست کم تکه ای چرم به گردن خود بیاویزند و فرمانشان ده که کف دستانشان را با حنا تغییر دهند و رها نکنند تا شبیه مردان شوند.»

امام باقر علیه السلام می فرماید: «لَا يَنْبَغِي لِلْمَرْأَةِ أَنْ تُعْطَلَ نَفْسَهَا وَلَوْ تَعَلَّقَتْ فِي عُنُقِهَا قِلَادَةً وَلَا يَنْبَغِي أَنْ تَدَعَ يَدَهَا مِنَ الْخِضَابِ وَلَوْ تَمَسَّحَتْهَا مَسْحًا بِالْحِنَاءِ وَإِنْ كَانَتْ مُسِنَّةً؛^۲ سزاوار نیست که زن، حتی اگر پیر باشد، خود را بی زیور بگذارد؛ هرچند با آویختن یک گردن بند. و سزاوار نیست دستش را بدون خضاب بگذارد؛ هرچند با مالیدن کمی حنا.»

امام باقر علیه السلام می فرماید: «لَا يُجُوزُ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تُعْطَلَ نَفْسَهَا وَلَوْ أَنْ تَعَلَّقَتْ فِي عُنُقِهَا خَيْطًا؛^۳ برای زن سزاوار نیست که خود را بی زیور بگذارد؛ حتی اگر با آویختن یک نخ به گردن باشد.»

برای خودآرایی لازم نیست حتماً زیورآلات گران قیمت در اختیار زن باشد؛ بلکه زنان خوش سلیقه می توانند با امکاناتی اندک نیز خود را بیاریند.

۱. حسین نوری، مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۲۳۰؛ کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۵۶۹؛ متقی

هندی، کنز العمال، ج ۷، ص ۵۵۰.

۲. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۵۰۹.

۳. حسین نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۳۹۴.

۵. بوی خوش

مقدمه دیگر، بوی خوش است که در روایات به فراوانی سفارش شده است. رسول خدا ﷺ می‌فرماید: «عَلَيْهَا أَنْ تَطِيبَ بِأَطْيَبِ طِبِيهَا؛^۱ بر زن لازم است که خوشبوترین عطرش را بزند.» امیر مؤمنان علیه السلام می‌فرماید: «لِطِيبِ السَّمْرَةِ الْمُسْلِمَةِ لِرُؤُوسِهَا؛^۲ زن مسلمان باید خود را برای شوهرش خوشبو کند.»

بوی خوش، در جلب توجه جنس مخالف تأثیر بسیاری دارد. به همین دلیل، در روایات سفارش فراوان شده که زنان در خارج از محیط خانه، از عطر استفاده نکنند. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «أَيُّ امْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ لِغَيْرِ رُؤُوسِهَا لَمْ تُقْبَلْ مِنْهَا صَلَاةٌ حَتَّى تَغْتَسِلَ مِنْ طِبِيهَا كَغُسْلِهَا مِنْ جَنَابَتِهَا؛^۳ هر زنی که برای غیر شوهرش عطر بزند، نمازش پذیرفته نیست؛ تا آنکه به جهت آن عطر، غسلی همانند غسل جنابت به جا آورد.»

۶. آرایش

منظور از آرایش، موادی است که انسان‌ها برای تغییر رنگ به پوست خود می‌مالند. روشن است که لوازم آرایش، در زمان‌های مختلف متفاوت است و در هر دوره، باید از لوازم آرایش رایج استفاده کرد؛ علاوه بر روایاتی که مالیدن حنا به دست و ناخن را توصیه می‌کنند و ما پیش از این، برخی را نقل کردیم.

طبق روایتی از امیر مؤمنان علیه السلام، رسول خدا ﷺ به یکی از همسرانش فرمود: «چرا ژولیده‌مویی؛ نه رنگ سرمه‌ای بر چشم و نه خضابی بر دستان داری.»^۴ از این سخن معلوم می‌شود که زن نباید در محیط خانه دست و صورت خود را

۱. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۵۰۸.

۲. شیخ صدوق، الخصال، ص ۲۶۱؛ ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۱۱۱.

۳. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۵۰۷؛ شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه، ج ۳، ص ۴۴۰.

۴. ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۱، ص ۳۶.

بدون هیچ آرایشی بگذارد.

امام باقر علیه السلام می فرماید: «لَا يُجُوزُ أَنْ تُرَى أَظْفِيرُهَا بِيَضَاءٍ وَكَوَأَنْ تَمَسَّحَهَا بِالْحِنَاءِ مَسْحًا؛^۱ سزاوار نیست ناخن های زن، سفید دیده شود؛ هر چند با مالیدن کمی حنا باشد.»

زنان مسلمان باید توجه داشته باشند که آرایش، مخصوص محیط زناشویی است. آرایش در خارج از خانه، یکی از ناهنجاری هایی است که در دوره های اخیر به جوامع اسلامی چنگ انداخته است و ناهنجارتر اینکه زنان، تنها در خارج از محیط زناشویی آرایش می کنند. از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت است: «نَهَى أَنْ تَتَزَيَّنَ لِغَيْرِ زَوْجِهَا فَإِنْ فَعَلَتْ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَخْرِقَهَا بِالنَّارِ؛^۲ رسول خدا نهی کرد از اینکه زن برای غیرشوهرش خود را بیاراید و فرمود: هر زنی چنین کند، بر خداست که او را به وسیله آتش بسوزاند.»

۷. محیط مناسب

یکی از مقدمات رابطه جنسی موفق، محیط آماده است. قرآن کریم برای زن و مرد، سه وقت خلوت قرار داده است که باید کودکان و فرزندان آن را شناخته، از ورود به محیط خلوت والدین خودداری کنند.

قرآن کریم می فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يُلْغُوا إِلَيْكُمْ الْحَلْمُ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ بَيَّنَّ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ؛^۳

ای کسانی که ایمان آورده اید، قطعاً باید غلام ها و کنیزهایتان و کسانی از

۱. شیخ صدوق، الخصال، ص ۵۸۷.

۲. شیخ صدوق، الأمالی، ص ۵۱۰.

۳. نور، آیه ۵۸.

شما که به سنّ بلوغ نرسیده‌اند، سه بار در شبانه روز از شما کسب اجازه کنند: پیش از نماز صبح و نیمروز که جامه‌های خود را بیرون می‌آورید و پس از نماز شامگاهان. این سه، هنگام برهنگی شماست. نه بر شما و نه بر آنان، گناهی نیست که غیر از این [سه هنگام]، گرد یکدیگر بچرخید [و با هم معاشرت نمایید]. خداوند آیات [خود] را این گونه برای شما بیان می‌کند و خداوند، دانای سنجیده‌کار است.»

قرآن در ادامه می‌فرماید: «وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ؛^۱ و چون کودکان شما به سنّ بلوغ رسیدند، باید از شما کسب اجازه کنند؛ همان‌گونه که آنان که پیش از ایشان بودند، کسب اجازه کردند.»

مطابق این آیه، زن و مرد در هر شبانه روز، سه بار می‌توانند خلوت کنند. این سه نوبت عبارت است از:

۱. پیش از نماز صبح: «مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ»؛

۲. نیمروز، هنگامی که لباس‌های معمولی خود را بیرون می‌آورید: «وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ»؛

۳. پس از نماز عشا: «وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ».

واژه «عورات» جمع «عورة»، به چیزی اطلاق می‌شود که باید پنهان بماند و دیگران نباید بر آن اطلاع و آگاهی داشته باشند^۲ و آشکار شدن آن، موجب شرم است.^۳

از آیه فوق فهمیده می‌شود:

۱. محل خواب والدین باید جدا و دور از چشم فرزندان باشد. این امر، یک

۱. نور، آیه ۵۹.

۲. سید محمدحسین طباطبایی، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۵، ص ۱۶.

۳. سید علی اکبر قرشی، قاموس قرآن، ج ۵، ص ۶۸.

ضرورت است؛ زیرا کودکان نباید روابط جنسی والدین را ببینند.

۲. زوجین باید در طول شبانه‌روز، اوقاتی را برای هم اختصاص دهند و کودکان در این زمان‌ها نباید بدون اجازه والدین، خلوت آنها را بر هم زنند. دلیل این دستور، آن است که شرم و حیا از حضور فرزندان، مانع از نزدیک شدن زوجین به یکدیگر و برقراری تعاملات جنسی و عاطفی خواهد شد.

۳. تعبیر «تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ» می‌فهماند که باید نوع پوشش زوجین در خلوت و در صحن عمومی خانه، متفاوت باشد.

مرحله دوم: پاسخگویی به نیاز شوهر

زن باید بداند که اگر نیاز جنسی همسرش را تأمین نکند، به طور ناخودآگاه، به دنبال پاسخگویی دیگر می‌گردد حتی اگر فرض کنیم حدود شرعی و قیود عرفی او را از به دست آوردن چنین جایگزینی محروم کند، دست‌کم در محیط ذهنی خود، فضایی دلچسب و مطلوب برای خود می‌سازد. ذهن‌گرایی جنسی، نقطه آغاز انحراف‌های بزرگ‌تر است. به همین دلیل، تأمین نیاز جنسی طرف مقابل، از وظایف مشترک زوجین است. صرف نظر از مباحث گوناگونی که درباره این موضوع از نظرگاه‌های مختلف مطرح می‌شود، به نقل پاره‌ای از سفارش‌های معصومان علیهم‌السلام در این زمینه می‌پردازیم. طبق روایات، زن برای پاسخگویی به نیاز جنسی شوهر، سه وظیفه بر عهده دارد: اجابت، عرضه و مشارکت فعال.

۱. اجابت

منظور از «اجابت»، آن است که به درخواست شوهر پاسخ مثبت داده شود. طبق روایات، زن با هیچ عذری نمی‌تواند به شوهر خود در باب مسائل جنسی پاسخ منفی دهد. به گزارش امام صادق علیه‌السلام، زنی از رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم پرسید: حق شوهر بر زن چیست؟ فرمود: «أَنْ تُجِيبَهُ إِلَى حَاجَتِهِ وَإِنْ كَانَتْ عَلَى قَتَبٍ»^۱ نیاز شوهرش

۱. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۵۰۸.

را پاسخ مثبت دهد؛ هرچند سوار بر مرکب باشد.» برخی بانوان برای شانه‌خالی کردن از وظیفه همسری، بهانه‌هایی به ظاهر معنوی می‌تراشند. رسول خدا ﷺ به منظور خط بطلان کشیدن بر این قبیل بهانه‌ها، به زنان می‌فرماید: «لَا تُطَوِّلْنَ صَلَاتَكُنَّ لِيَتَمَنَّعَنَّ أَزْوَاجُكُنَّ؛^۱ نمازتان را طول ندهید که شوهرانتان را از مباشرت بازدارید.» همچنین به زنان فرمود: بی‌رخصت شوهر، روزه مستحبی نگیرید؛^۲ مبدا موجب بی‌توجهی به خواسته او شود.

امام صادق ع می‌فرماید: «زنی برای کاری خدمت رسول خدا ﷺ آمد. حضرت به او فرمود: نکند از «همین حالا گویان» باشی. عرض کرد: منظور از «همین حالا گویان» چیست؟ فرمود: زنی که شوهرش به او نیاز دارد، وی را صدا می‌زند و او پیوسته می‌گوید: «همین حالا» تا آنکه شوهرش را خواب درمی‌رباید. این زن، پیوسته مورد لعنت فرشتگان است تا اینکه شوهرش از خواب بیدار شود.»^۳

۲. عَرَضَه

وظیفه دیگر زن، آن است که وقتی شوهرش تقاضایی ندارد، خود زمینه تقاضای او را فراهم کند. زمینه، با عرضه کردن خویش فراهم می‌شود.

رسول خدا ﷺ به زنان توصیه می‌فرماید: «تَعْرِضْ نَفْسَهَا عَلَيْهِ غُدُوَّةً وَعَشِيَّةً؛^۴ زن باید هر صبح و شام خود را به شوهرش عرضه کند.» استفاده از لباس و آرایش فریبا و نیز دلربایی در رفتار، مصداق عرضه به شوهر است. رسول خدا ﷺ در مقام آموزش زنان می‌فرماید:

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

۴. همان.

«لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ أَنْ تَنَامَ حَتَّى تَعْرِضَ نَفْسَهَا عَلَى رَوْحِهَا تَحُلَعُ ثِيَابَهَا وَتَدْخُلَ مَعَهُ فِي لِحَافِهِ فَتُلْزِقَ جِلْدَهَا بِجِلْدِهِ فَإِذَا فَعَلْتَ ذَلِكَ فَقَدْ عَرَضْتَ نَفْسَهَا»^۱ برای زن جایز نیست بخوابد؛ مگر اینکه خود را به شوهرش عرضه کند؛ یعنی لباس هایش را درآورد، زیر بستر او برود و تن خود را به تن او بچسباند. وقتی این کار را انجام دهد، خود را عرضه کرده است.»

۳. مشارکت فعال

زن موظف است همسر خود را از نظر جنسی به طور کامل اشباع کند و برای این مقصود، باید در رابطه جنسی مشارکت فعال داشته باشد. فعالیت جنسی، فعالیتی دوطرفه و تنها در صورتی لذت بخش است که هر دو طرف، در آن شرکت فعال داشته باشند. اگر تنها یکی از دو طرف رابطه، خود را در اختیار طرف دیگر قرار دهد، موجب رضایت هیچ یک از آنان نمی شود. بنابراین، برای زن کافی نیست که فقط خود را در اختیار شوهر قرار دهد؛ بلکه باید به طور فعال با او همکاری کند.

مشارکت در رابطه جنسی، در سه مرحله صورت می گیرد:

نخست، فراهم کردن مراحل مقدماتی که پیش از این نام بردیم.

دوم، گفتن سخنان فریبا و عاشقانه. امام صادق علیه السلام می فرماید: در صورتی که زن و شوهر با هم توافق دارند، سه چیز برای زن ضروری است: «... وَإِظْهَارُ الْعُشْقِ لَهُ بِالْخِلَابَةِ وَالْمِيئَةِ الْحَسَنَةِ هَا فِي عَيْنِهِ»^۲ ... [یکی اینکه] با آراستگی کامل و فریبایی، به شوهرش اظهار عشق کند.»

سوم، فعالیت در عمل جنسی. امام باقر علیه السلام می فرماید: «حَيْرُ النِّسَاءِ مِنَ الْبَنِي إِذَا

۱. طبرسی، مکارم الأخلاق، ص ۲۳۸.

۲. ابن شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۳۲۳.

دَخَلَتْ مَعَ زَوْجِهَا فَخَلَعَتِ الدَّرْعَ خَلَعَتْ مَعَهُ الْحَيَاءَ وَإِذَا لَبَسَتِ الدَّرْعَ لَبَسَتْ مَعَهُ الْحَيَاءَ؛^۱ بهترین زنان، زنی است که چون با شوهرش خلوت و جامه از تن بیرون کند، همراه با آن، حیا را کنار بگذارد و چون دوباره جامه بر تن کند، همراه آن، لباس حیا را هم بپوشد.»

از این حدیث شریف استفاده می‌شود که در ارتباط با شوهر، شرم و حیا جایی ندارد. حیا در چنین جایگاهی، شاید مصداق حیای احمقانه باشد که رسول خدا ﷺ از آن نام برده است: «الْحَيَاءُ حَيَاءُ اِنْ حَيَاءٌ عَقْلٌ وَحَيَاءٌ مُتَمِّقٌ. فَحَيَاءُ الْعَقْلِ هُوَ الْعِلْمُ وَحَيَاءُ الْخَمِيْقِ هُوَ الْجَهْلُ؛^۲ حیا، بر دو نوع است: حیای عقل و حیای حماقت. حیای عقل، علم و دانایی است و حیای حماقت، جهل و نادانی.»

حیا، در فرهنگ اسلامی، عبارت از صفتی است که انسان را از انجام کار ناشایست یا ترک وظیفه باز می‌دارد. بنابراین، اگر دانستن چیزی برای یکی از شئون زندگی ضروری باشد، سخن گفتن درباره آن با حیا منافاتی ندارد؛ همچنین، اگر کاری وظیفه انسان باشد، انجام آن بی‌حیایی شمرده نمی‌شود؛ چون مصداق کار قبیح یا ترک وظیفه نیست. به همین جهت، پیشوایان معصوم علیهم‌السلام به فراوانی و به صراحت درباره رابطه جنسی همسران سخن گفته، اصحاب خود را در این زمینه راهنمایی کرده‌اند. چیزی که ما را از انجام این وظایف باز می‌دارد، حیا نیست؛ بلکه نوعی خجالت است که از نادانی و سوء تربیت ناشی می‌شود؛ ولی به غلط نام «حیا» بر آن می‌نهمیم.

۱. شیخ طوسی، تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۳۹۹؛ حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۳۲.

۲. کلینی، الکافی، ج ۲، ص ۱۰۶.